

VINERI • 23 OCTOMBRIE 2009 • ANUL LIX NR. 43

FOAIA

ROMÂNIA

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

*Lacrimi pentru Profesorul de limba română
Un deceniu și jumătate de „Strângeri de mâini”
România tranziției prin lentila tinerilor regizori*

CALENDAR ORTODOX

25 octombrie, luni – †) Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorătorul de mir.
27 octombrie, marți – †) Cuv. Dimitrie cel Nou, ale cărui moaște sunt la Patriarhia Română; Sf. Mc. Nestor.
28 octombrie, miercuri – Sf. Mc. Terentie, Neonila și Vilie; Sf. Ier. Firmilian.
29 octombrie, joi – Cuv. M. Mc. Anastasia Romana.
30 octombrie, vineri – Sf. Mc. Zenovie, Ep., și Zenovia, sora sa; Sf. Ap. Cleopa.
31 octombrie, sâmbătă – Sf. Ap. Stahie, Amplie, Urban, Aristobul, Narcis și Apolie.
1 noiembrie, duminică – † Sf. doctori fără de arginți Cosma și Damian. Duminica a XXII-a după Rusalii (Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr).

AGENDĂ

26 octombrie

1673 – s-a născut Dimitrie Cantemir, domnitor al Moldovei, enciclopedist român și savant cu faimă europeană, autor de lucrări redactate mai ales în latină, dar și în limba română.

27 octombrie

1682 – Mitropolitul Dosoftei a tipărit, la Iași, „Viața și petrecerea sfinților”, în patru volume, culegere de hagiografii, după izvoare bizantine și slave.

28 octombrie

1688 – a murit Șerban Cantacuzino, domn al Țării Românești între anii 1678-1688. Tot în această zi a început domnia lui Constantin Brâncoveanu în Țara Românească (1688-1714).

29 octombrie

1875 – s-a născut Maria de Edinburgh, soția Regelui Ferdinand I al României.

30 octombrie

1724 – a început construcția bisericii Stavropoleos din București, unul dintre cele mai importante monumente de arhitectură din perioada fanariotă.

1930 – premiera filmului „Ciuleandra”, prima ecranizare după Liviu Rebreanu, dar și primul film sonor vorbit în românește.

31 octombrie

1881 – s-a născut Eugen Lovinescu, scriitor și istoric literar.

1 noiembrie

1599 – intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Alba Iulia.

Budapesta

Cenaclu omagial
Alexandru Mocioni

Societatea Culturală a Românilor din Budapesta și Autogovernarea Românească din sectorul II al Capitalei organizează vineri, 30 octombrie, un cenaclu comemorativ, unde se va sărbători aniversarea centenară „100 de ani de la moartea politicianului, filantropului și compozitorului Alexandru Mocioni”. Cenaclul omagial va avea loc la Primăria sectorului II din Budapesta (1024, piața Mechwart, nr. 1, în sala de căsătorii de la parter) cu începere de la ora 16.30.

Alexandru Mocioni s-a născut în 4 noiembrie 1841, la Budapesta, într-o

familie bogată de macedo-români originară din Moscopole (Macedonia), imigrată în Ungaria și Banat la finele veacului al XVII-lea datorită persecuției tur-

cești. Alexandru Mocioni și-a făcut studiile liceale la Budapesta, cele juridice la Universitățile din Budapesta și Viena, obținând doctoratul la cea din Graz în primăvara lui 1865. Studiile muzicale le-a urmat la Budapesta, începând cu pianul (de la vârsta de 10 ani), ajungând între 1852 și 1859, la școala maestrului Anastas Joksch, folclorul cu Athanasie Marienescu, iar compoziția la Viena cu Schmidt. În calitate de muzician a fost pianist concertist, președinte de onoare al Reuniunii Române de Muzică și Cântări din Lugoj.

I.K.

Jula

Jerbe de flori pentru
victimele române
ale revoluției din 1956

Autogovernarea Românească din Jula s-a întrunit în ședință ordinară luni, 19 octombrie, pentru a decide asupra unor programe din viitorul apropiat. Vicepreședintele dr. Gheorghe Ruja este responsabil pentru a pregăti participarea la manifestarea „Zile de Miere”, din perioada 11-13 decembrie, organizată de către Uniunea Asociațiilor Civile din Jula. Membrii autogovernării au căzut de comun acord că și în acest an, la fel ca în anii precedenți, cu ocazia comemorării revoluției de la 1956,

în ziua de 23 octombrie vor depune jerbe de flori pe mormintele Elisabetei Maniu, Mihai Farkas și Gheorghe Hotăran, români julași decedați la revoluția anticomunistă. Autogovernarea românească condusă de dr. Ioan Ciotea a votat că va sprijini cu suma de 100 de mii de forinți manifestarea aniversară a 60 de ani de la înființarea Liceului „N. Bălcescu” din Jula, iar pentru grădinița românească din oraș se va cumpăra două drapele românești.

E.I.

Ungaria

Trecem
la ora
de iarnă

În noaptea de sâmbătă spre duminică, vom trece oficial la ora de iarnă, când ora 3.00 va deveni ora 2.00. Astfel, duminică, 25 octombrie, ceasurile vor fi date înapoi cu o oră, ziua devenind cea mai lungă din an, cu 25 de ore.

În transportul feroviar de călători se va menține actualul mers al trenurilor interne, iar pentru cele internaționale, circulația va fi corelată prin grafice cu cea a trenurilor din țările vecine.

R.P.

Citatul
săptămânii

„Problema cu reprezentanții unei minorități este că, după ce ajung la Centru, și stau acolo cât stau, uită de unde au venit și, mai ales, pentru ce au venit.”

Will Kimlycka, filosof canadian

Sfinții Arhangheli ocrotesc mai multe
biserici din Ungaria

Biserica Ortodoxă îi prăznuiește pe 8 noiembrie pe Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, împreună cu soborul de îngeri. Cu ocazia

marii sărbători creștine a Sfinților Arhangheli, și creștinii ortodocși din Ungaria se pregătesc de această sărbătoare. În această zi își

serbează hramul bisericile din Chitighaz, Micherechi, Ciorvaș, Darvaș, Jaca, Peterd, Săcal și Vecherd.

A.B.

nească

Foaia românească

Foaia româ-

Pe copertă: **Mihai Cozma**
(Foto: Rita Pătaș)

Lacrimi pentru Profesorul de limba română

Prea devreme și prea pe neașteptate ne-a părăsit profesorul Mihai Cozma. În noaptea de 15 octombrie el a trecut în veșnicie. Abia a trecut un an bun de la momentul când i-am aniversat cei 70 de ani de viață. Și abia au trecut câteva luni de când am aflat că se luptă cu o boală insidioasă...

Când în anul 2000 s-a pensionat, părăsind după aproape patru decenii Catedra de română din Seghedin, ne-am bucurat pentru el că de acum înainte se va putea dedica în întregime plăcerilor vieții sale: nepoților, familiei, pescuitului, cercetărilor, scrierilor, traducerilor. I-am dorit ca să aibă la dispoziție încă mulți ani când va scrie și va rescrie manuale pentru școlile generale și pentru liceu, când își va îmbogăți cu piese noi micul „muzeu românesc” de la casa lui de vacanță și când își va încheia în liniște cercetările asupra originii

numelor de familii românești din Micherechi. Nu a fost să fie așa...

Iubit de zeci de generații de absolvenți ai Catedrei de română din Seghedin, profesorul Cozma a fost un intelectual de bază al comunității românești din Ungaria. Autor al mai multor manuale de limba română, promotor al învățământului superior românesc din Ungaria, Mihai Cozma a fost un exemplu drept de urmat pentru zeci de profesori de română de la școlile noastre. Originar din Micherechi, a fost un inimos patriot local, care cu toate că și-a trăit marea parte a vieții în orașul Seghedin, a rămas întotdeauna strâns legat de limba, cultura, tradițiile românilor din satul său natal.

Pentru mine, Mihai Cozma nu mi-a fost doar profesor. Mi-a fost un adevărat model. Fiind fratele bunicii mele, de mic copil mă uitam la el ca la soare. Pentru că

Mihai Cozma
(1938-2009)

era deștept și citit, dar când venea acasă în sat, la părinți, era ca oricare micherechean. Pentru că știam

că este profesor universitar care ne scria nouă, școlarilor, manualele de limbă română, dar care știa să vorbească oricând pe limba tinerilor.

Prin exemplul său, el mi-a arătat calea în viață. A fost cel care mi-a transmis dragostea lecturii, a cărților, a limbii materne. Care, când nu știam un cuvânt din limba literară română, mă încuraja să nu-mi fie rușine să-l spun așa cum se spune la noi, la Micherechi. Am vrut să fiu profesor de română, pentru că el era. Am vrut să scriu ziar, pentru că el scria. Și am vrut să știu cât mai bine românește, pentru că el știa...

Să dea Dumnezeu să înțelegem cât mai mulți și să nu uităm niciodată mesajul pe care el ni l-a lăsat, prin propriul său exemplu, prin toată activitatea sa de profesor.

Veșnică să-i fie pomenirea!

Eva Iova

Un nume pe o seamă de cărți dăruite nouă

A plecat dintre noi, după ce a împlinit 71 de ani, Profesorul Mihai Cozma. Au rămas totuși printre noi cărțile lui. Îi auzim și acum parcă îndemnul statornic de a prețui *graiul*, limba românilor din Ungaria, îndemnul de a cunoaște și a folosi această varietate de limbă alături de aceea trebuitoare *conversației culte*. Dascăl cu vocație, iubit și respectat de studenții săi, prețuit de colegi, precum și de comunitatea de specialiști din Ungaria și România, Mihai Cozma a susținut timp de peste trei decenii cursuri de istoria limbii, de gramatică normativă, de lexic, de stilistică. Atunci când a simțit că *graiul* și vorbei spuse trebuie să îi adauge cuvântul

scris, a alăturat cursurilor sale o serie de manuale din care studenții săi să poată deprinde limbă, cultură, conștiință românească. Cărțile sale, apreciate de cei pentru care au fost scrise, au ajuns între timp modele pentru programele de învățare a limbii române de către bilingvi și de către străini.

A fost autoritatea, în direcție lingvistică, la Catedra de limba română de la Seghedin. A fost printre noi, prietenul nostru, aproapele nostru. A rămas un nume pe o seamă de cărți dăruite nouă, tuturor celor ce credem în destinul limbii române.

Mihaela Bucin, Maria Gavra, Ștefan Gencărau, de la Catedra de limba română din Seghedin

Pentru mine a fost un etalon...

Românii din Ungaria fără îndoială au obligația imediată de a breveta numele, noțiunea „Cozma... din Seghedin”!

De fapt au și făcut-o, deoarece nu există nici un confrate de-al nostru care, auzind despre el, să nu se gândească la acest adevărat intelectual, profesor, dar și dascăl de ținută europeană, cu rădăcini necontestabile rurale, sătești. În casa lui se găseau alături de lucrări enciclopedice și „cioburi” executate de badea Cocean din ținutul Maramureșului.

Tot atunci știa că viața este o competiție continuă și nici una dintre reprizele ei nu pot fi câștigate, fără cunoștințe solide, fără să fim pregătiți, fără a avea

o ținută morală adevărată.

Pentru mine, Mihai de la bun început a fost un etalon. Am avut șansa de a fi cu el mai bine de un deceniu la catedră, dar mi-a rămas și pe mai departe un prieten apropiat, un om-referință. În familie, în zilele de rând, de multe ori mă referam la spusele lui, la „analizele” lui, trecute chiar și de el prin nenumărate filtre, până ce au primit forma de „Cozma”. Dacă trebuia să decidem ceva important acasă eu întotdeauna aduceam în discuție și „experiențele” lui, la care de multe ori mi se spunea „Mai lasă-l odată și tu pe Cozma”... Dar eu tot insistam...

Apoi, o altă calitate a lui

era cea legată de umor. Bancurile lui, „momentele și schițele” lui erau, însă, adaptate totdeauna la situația în care se găsea la acel moment, la contextul din care se putea apoi face „o glumă”. Dar și aici se putea cunoaște de la o poștă acel „rafinament” al unui intelectual, cu care se apropia de orice secvență, poate chiar dură a vieții.

În zilele de sărbători aveam obiceiul la catedră să deschidem câte o șampanie. Fiind cel mai mic, mie-mi revenea totdeauna această sarcină. I-a plăcut șampania Muscateller „cu etichetă brunetă”. Dar ce ne facem acum, dragă Mihai, cu șampania asta cu etichetă brunetă, deschisă...?

Petru Cimpian

O prezență nobile și discretă

Noi nu am avut decât în puține rânduri privilegiul de a-l întâlni și de a sta de vorbă cu domnul profesor Mihai Cozma, aici, la Seghedin, dar senzația că l-am cunoaște dintotdeauna ne-a însoțit încă din clipa când l-am văzut întâia oară. Sunt unii oameni dăruți de Dumnezeu cu puterea launtrică de a răzbate neatinși dincolo de toată mimicția ce se înverșunează să ne surpe lumea, sunt oameni binecuvântați cu harul înțelepciunii, cu vir-

tuțile cinstei și adevărului, cu tot ceea ce îi mișcă miraculos pe semenii lor să le caute apropierea. Unanimitatea părerilor și impresiilor de care se înconjoară astăzi numele și personalitatea lui Mihai Cozma ne desăvârșește credința că domnul profesor, în tăcerea nobilei sale discreții, era un astfel de om.

Este ceea ce dă dreptul oricui să resimtă dispariția sa ca pe o pierdere amarnică, la fel cum, nu

demult, deplângeam cu toții moartea domnului profesor Gheorghe Martin.

Ne alăturăm Micherechiului, Seghedinului și întregii comunități românești din Ungaria văduvite de plecarea domnului profesor Mihai Cozma, împărtaşind totodată durerea familiei și a tuturor celor ce i-au fost dragi.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace!

Consulatul General al României la Seghedin

Pe scurt...

TELEVIZIUNE PENTRU
MINORITĂȚI ÎN ROMÂNIA

Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) din România a decis să acorde licență audiovizuală prin satelit televiziunii Bah TV, un post generalist cu acoperire națională, dedicat minorităților naționale. Acesta va fi lansat în luna decembrie. În limba romani, cuvântul „bah” înseamnă „noroc”, informează site-ul divers.ro.

S-A LANSAT EU BOOKSHOP

Uniunea Europeană a lansat pe 16 octombrie, la Târgul de carte de la Frankfurt, biblioteca digitală EU Bookshop. Peste 110 000 de publicații ale Uniunii Europene, echivalentul a 12 milioane de pagini au fost informatizate, fiind disponibile pentru a fi descărcate prin intermediul bibliotecii digitale EU Bookshop. Biblioteca permite descărcarea gratuită a tuturor publicațiilor editate începând cu 1952 de Oficiul pentru Publicații în numele instituțiilor, a agențiilor și a altor organisme ale UE.

CEI MAI BOGAȚI ROMÂNI

Omul de afaceri Dinu Patriciu se situează pe primul loc al topului „Forbes România 500 Miliardari”, cu o avere de 2,2 miliarde de euro, în creștere cu 10% față de anul precedent. Pe locul al doilea s-a clasat președintele Interagro, Ioan Niculae, cu o avere de 1,2 miliarde de euro. Pe locul al treilea se află Ion Țiriac, cu 850-900 de milioane de euro.

OSCAR 2010

Un număr de 65 de pelicule sunt în cursa pentru nominalizare la premiul Oscar pentru cel mai bun film într-o limbă străină pe 2010, printre acestea numărându-se „Politișt, adjectiv”, de regizorul român Corneliu Porumboiu și „Chameleon”, de ungueroaica Goda Krisztina. Comitetul care votează peliculele nominalizate la premiul Oscar pentru cel mai bun film într-o limbă străină alta decât engleza a început deja vizionarea tuturor lung-metrajelor propuse. Nominalizările la premiile Oscar vor fi făcute publice pe 2 februarie. Gala premiilor Oscar va avea loc pe 7 martie, la Kodak Theater din Los Angeles.

Un deceniu și jumătate de „Strângeri de mâini”

În ziua de 14 octombrie, pe Primăria din Jula au fost arborate dis-de-dimineață trei drapele: pe lângă cel ungar și cel al Uniunii Europene, de această dată, vântul deosebit de rece a fluturat și pe cel al statului român, prevestind că orașul așteaptă oaspeți din România. În această zi, Consiliul Local din Jula a organizat cea de-a 15-a ediție a întâlnirii „Strângeri de mâini”, întâlnirea de prietenie dintre orașele Arad și Jula.

Manifestarea a avut loc în Sala Festivă a Primăriei, unde s-au întâlnit consilierii și reprezentanții celor două orașe. Inițiatorul acțiunii comune româno-maghiare, pe acele vremuri un simplu elev, Susánszki Imre, într-un interviu acordat săptămânalului Foia românească a declarat că scopul lui principal nu a fost altul decât „ca politicienii români și maghiari să găsească o cale de comunicare și să existe un dialog al societății civile”. Ideea de la început este însă gândită mai departe de inițiatorul de odinioară: „La ședința festivă de astăzi am considerat foarte importantă legătura dintre instituțiile din cele două orașe și am inițiat ideea ca fiecare școală din Jula să aibă o școală parteneră, o școală înfrățită din Arad. Am inițiat să fie organizate tabere comune pentru copiii dintre cele două orașe și să se consolideze legăturile dintre organizațiile non-guvernamentale. Nu în ultimul rând, am adresat un apel către conducerea celor două orașe, prin care am propus ca Consiliul Local din Jula să ia o hotărâre prin care fiecare cetățean al Aradului să fie declarat cetățean onorific al orașului Jula, de asemenea am propus ca Consiliul Municipiului Arad să ia o hotărâre prin care cetățenii Julei să fie considerați cetățeni onorifici ai Aradului.”

Programul cultural al zilei a fost oferit de elevii Școlii generale și ai Liceului „N. Bălcescu” din Jula. Ele-

vii pregătiți de profesoara Ildikó Ruja Pílan au susținut un program literar, iar dansatorii școlii au interpretat dansuri din Micherechi, îndrumați fiind de profesorul Tiberiu Rocsin. Dr. Pocsay Gábor, primarul orașului Jula din ciclul 1990-1994 și primarul următor, Lebenszky Attila, au prezentat câteva aspecte din acea perioadă când s-a stabilit înfrățirea Aradului cu Jula, fiind prezentate și niște imagini de arhivă. Momentul culminant al întâlnirii a fost semnarea unui nou acord, prin care liderii celor două orașe întăresc înfrățirea de acum 15 ani. Din partea orașului Jula a semnat primă-

rița dr. Perjési Klára, deputat parlamentar, iar în locul primarului din Arad, Gheorghe Falcă, a semnat viceprimarul Levente Bognár. Partile semnatare au declarat că această cooperare inițiată cu 15 ani în urmă să se desfășoare într-un mod favorabil și doresc continuarea acestei legături. Partenerii „Strângerilor de mâini” se vor reîntâlni pentru mai puțin de o lună, la Arad, în data de 11 noiembrie.

Programul zilei a continuat la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, unde oaspeții români și unguri au luat parte, în organizarea Autoguvernării Românești din Jula, la vernisajul expoziției și lansarea volumului „Biserici de lemn din județul Arad”, a autorilor Ioan Godea și Horia Medeleanu.

(În numărul următor vom reveni o relatare amplă despre acest eveniment cultural.) Ana Cioca

Inițiatorul Susánszki Imre (st.) și foștii și actualii primari din Arad și Jula

Păcăleală jurnalistică și neprofesionalism de zile mari

Ca participantă la cea de-a 15-a ediție a „Strângerilor de mâini”, în calitate de jurnalist, din punct de vedere profesional mă simt obligată să atrag atenția cititorilor români asupra unor informații falsificate, prin care cititorul de rând este dus în eroare. De obicei, rectificările se fac în aceleași publicații în care s-au comis greșelile, dar pentru că avem destule experiențe negative, ne îndoiim că revista „Cronica” a Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria se va obosi să-și îndrepte ultima greșală grosolană. Aceasta a fost totuși deja prea de tot...

Numărul din 15 octombrie al „Cronicii” relatează în două pagini, pe copertă și în pagina 3, despre „Strângerile de mâini”. Cititorul mai breaz însă își dă seama imediat

că este păcălit. Pozele atașate scrierii sunt realizate la un alt eveniment!!! Nici nu oricând, ci la vizita din februarie a.c. a președintelui României Traian Băsescu, la Jula. Nu, nu vă speriați, nu a fost tăiat Băsescu din poze, pentru că acestea s-au făcut încă înainte de sosirea șefului statului român, când a venit ca înainte-mergător, delegația din Arad, în frunte cu primarul Gheorghe Falcă și vicele, Levente Bognár. Domnul Falcă nici în acest an, la fel ca în anii trecuți, nu s-a obosit să călătorească 70 de kilometri până la Jula, ca să împiedice ca „Strângerile de mâini” să devină o manifestare maghiaro-maghiară. Probabil pentru că absolut nu îl interesează această „prietenie”. Oricum, până acum de asta a dat dovadă.

Semnatarul relatării din „Cronica” – „A.A.” – așa a văzut că primăria Julei a semnat acordul dintre cele două orașe alături de Gheorghe Falcă. Dacă „A.A.” era acolo, vedea cu siguranță că acela nu este Falcă, ci un om mult mai chel și cu barbă. În timp ce Andó András (pentru că pe el îl ascund inițialele), colaborator al „Cronicii”, păcălește cititorii români din Ungaria crezându-i proști, în ziarul său arădean, unde este redactorșef, publică același articol, dar fără poze și... fără Falcă.

Și ce să mai zicem că nici măcar nu a pomenit de programul cultural românesc de după-masă. De parcă nici nu ar fi existat. Pentru el se poate... Dar pentru mulți, da. Inclusiv pentru mulți arădeni.

A. Cioca

Testamentul profesorului Cozma: Să nu uităm limba mamei...

În dimineața zilei de 16 octombrie a anului 2009 am primit vestea tristă și cutremurătoare de suflet că domnul profesor Mihai Cozma a încetat din viață mutându-se în împărăția veșniciei.

Transmițând acest mesaj colegilor mei (mulți dintre ei i-au fost studenți), am citit din privirea lor o profundă tristețe și știam bine că în clipele de-o dureroasă tăcere cu toții simțim și gândim la fel.

Ne gândeam la faptul trist că a murit unul dintre acei puțini, dar adevărați mentori (dascăli) ai comunității noastre despre care credeam că nu va muri niciodată, ci va rămâne pentru totdeauna la „cârma spirituală” și „înălțimea morală” ca să-și îndrepte turma, să ne îndrepte și pe noi, pe cei care l-am iubit, l-am apreciat și l-am stimat pentru calitățile lui umane și intelectuale, pentru capacitatea lui de-a iubi și de-a trăi și pentru alții.

În acele clipe pline de lacrimile despărțirii glasul meu lăuntric îmi șoptea: s-a dus „uriașul spiritual”, omul înzestrat cu mult dar și har, cu talentul scrisului și cu un umor individual și irepetabil. Ne-a părșit profesorul preferat de studenții lui, lingvistul talentat, inspectorul pretențios, binevoitor, europeanul și, nu în ultimul rând, românul adevărat.

Sufletul lui și-a luat zborul spre celălalt tărâm, iar pe mine mă doa-

re, mă doare tare, pierderea acestui OM deosebit, mă doare și faptul trist că prin stingerea lui ne apropiem și mai mult de amurgul comunității noastre. Domnul profesor a știut să sădească în sufletul studenților lui iubirea de neam și de limbă strămoșească, precum și sensibilitatea la tot ceea ce este nobil și frumos, etic și uman.

Ce rău îmi pare că nu a mai rămas între noi „să ne țină pumnii”, să ne îmbogățească spiritul și cu umorul lui să ne mai însenineze din când în când clipele vieții.

Dar mă bucur de faptul că ne putem mândri de acest om, profesor, cercetător înzestrat cu un larg orizont de cultură română, maghiară, europeană și universală,

precum și cu noblețea sufletească și tăria morală cu care și-a trăit viața.

Știu bine că Testamentul lui pe care ni l-a lăsat prin studii, manuale și alte surse, ne îndeamnă ca să trăim o viață calitativ-umană, să nu ne risipim anii cu nimicnii și cu neînțelegeri, să căutăm binele și frumosul, să păstrăm și să transmitem valorile spirituale ale înaintașilor, să nu uităm limba mamei, limba română, mult iubită și cercetată de profesorul nostru, al cărui portret uman și intelectual niciodată nu se va șterge din memoria și din inima noastră.

Să-i fie somnul lin în eterna pace!

Maria Gurzău Czeglédi

Pe scurt...

CENADUL UNGURESC

Datorită sprijinului financiar obținut de la Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, din București, la biserica ortodoxă română din Cenadul Unguresc au început lucrările de restaurare. Preotul paroh *Aurel Becan* ne-a informat că vor fi consolidați pereții, după care lucrarea va continua la începutul lunii noiembrie cu introducerea unor toroane în pereți pentru prinderea crăpăturilor din tavan, care pun în pericol stabilitatea bisericii.

JULA

Între 9-11 octombrie, în localitatea Moneasa din județul Arad s-a desfășurat a 25-a ediție a concursului național de circulație, cu participarea echipajelor formate din patru elevi din clasele 7-8 a școlii generale din 6 județe din România (Teleorman, Arad, Satu Mare, Sibiu, Bihor, Caraș-Severin) și un grup de elevi de la Școala generală românească din Julia, condusă de profesorul *Tiberiu Rocsin*. Echipa formată din elevii *Gheorghe Marc* (cl. 8), *Daniel Drubina* (cl. 8), *Isabela Boca* (cl. 7) și *Nora Ruja* (cl. 7) au fost premiați cu o mențiune pentru rezultatele obținute la concurs.

MICHERECHI

Vineri, 16 octombrie, elevii clasei a 4-a și profesorii de la școala generală din sat au avut ocazia să participe la ore alternative din sistemul de predare „Step by Step”, la Școala generală „Aron Cotruș” din Arad.

MICHERECHI

Pe 25 octombrie, la Casa de Cultură „Gheorghe Dulău” din Micherechi vor fi sărbătoriti localnicii mai în vârstă. În organizarea Primăriei, vârstnicii sunt invitați la un program cultural și la o masă comună.

SEGHEdin

Românii din județul Ciongrad vor face o excursie în zona Munților Apuseni. Asociația Culturală a Românilor din Seghedin organizează o excursie de trei zile, între 6-8 noiembrie, în satul de vacanță Boga și împrejurimi, unde excursioniștii pot face drumeții.

Ajutor pentru profesorii începători

Cu jale am primit vestea dureroasă despre moartea profesorului nostru iubit. Pentru noi a fost un OM adevărat, care cu tot sufletul lui nobil ne-a condus primii pași, ne-a stat în ajutor la pornirea vieții – fiind alături de noi de fiecare dată când i-am cerut ajutorul, sfaturile.

S-a interesat de fiecare etapă a vieții noastre cu multă sinceritate și dragoste. La începutul carierei noastre de profesori ne-a vizitat și la Pocei, unde am avut primul loc de muncă ca tineri profesori, stând cu noi chiar mai multe zile.

Ne-a fost ca un tată, ca un mentor spiritual, constituind un model pozitiv de urmat. Până în zilele de azi l-a preocupat chiar și soarta copiilor noștri. În inimile noastre va trăi în veci. Bunătatea lui nu o vom uita niciodată. Cu mare regret se desparte de mult îndrăgitul Profesor:

Familia Cserháti

Profesorii sunt nemuritori...

Vestea tristă a trecerii în veșnicie a domnului profesor Mihai Cozma mi-a atins sufletul cu dureri adânci. Domnul profesor a fost un „OM”, cu litere mari, cu o empatie deosebită, cu o eleganță franțuzească de neîntrecut, întotdeauna bine dispus. Umorul lui specific a înveselit viața studenților și profesorilor de la Catedra de Română din Seghedin.

Ne-a ambiționat și pe noi, viitori profesori, la cunoașterea cât mai temeinică a gramaticii și a spiritualității limbii române. Profesorii sunt nemuritori... Ei lasă câte o bucată din personalitatea lor în amintirea foștilor studenți. Până trăim noi, studenții domnului profesor Cozma, o să-l păstrăm viu în amintirea noastră.

Veșnică să-i fie amintirea,

Maria Sarca Zombai
(studentă între anii 1964-1968)

El m-a învățat să iubesc limba română

A plecat dintre noi un mare OM și PROFESOR. Figura lui emblematică va rămâne în amintirea mea pentru totdeauna și îi mulțumesc lui Dumnezeu că am avut șansa de a-l cunoaște.

Mi-a fost profesor la faculta-

tea din Seghedin. El m-a învățat să iubesc limba română. Îl am și acum în fața ochilor, mereu cu figura lui senină, curios să ne povestească încă niște noutăți.

Avea oricând o glumă pregătită pentru noi, încurajându-ne me-

reu. Alături de el orele de română erau o aventură.

Acum el a plecat Dincolo, dar va rămâne în amintirea noastră în vecii vecilor!

Dumnezeu să-l odihnească!

Beata Condoroș Szöllösi

O zi binecuvântată alături de frați din România

În ziua de 11 octombrie, biserica baptistă din Chitig-haz a primit ca oaspete un grup de 40 de persoane din România. Fanfarele din Tauți și Crișul Negru, și muzicanții din Arad, Salonta și alte localități din România, l-au slujit pe Dumnezeu cu instrumentele lor muzicale, prin dirijarea fratelui *Ghiță Ruscut* din Tauți.

În cadrul serviciului divin am aflat că fanfara din Tauți în 2006 a sărbătorit 80 de ani de la înființare, motoul lor fiind: „*Sunați din trâmbițe la luna nouă, la luna plină în ziua sărbătorii*”.

Înainte de masă, pasto-
rul *Mihai Cociubei* din

Ianoșda a vestit Cuvântul Domnului, bazându-se pe textul biblic din Iosua 7: 10-26, vorbind despre pedep-
sirea păcatului lui Acan. Din
predică am înțeles că tre-

buie să fim atenți la faptele noastre, pentru că acestea pot avea consecințe grave. Păcatul nemărturisit al lui Acan a rezultat nu numai moartea sa, ci și a copiilor lui.

După-masă, fratele dia-
con *Ionel Midone* a predi-
cat din cartea Apocalipsa,
vorbind în primul rând des-
pre importanța hainei albe
primite de la Domnul Isus.

Timpul de laudă și închi-
nare a fost împodobit de
programul corurilor bărbă-
tești, dirijate de fratele
Nicu Hanc, de duete și cân-
tările altor credincioși.
Dumnezeu să binecuvânte-
ze oaspeții noștri!

G. Rus

Cu un pas și mai aproape de asimilare

Schimbare majoră are loc în Biserica Baptistă din Micherechi. Comitetul bisericii a hotărât ca în fiecă-
re a treia duminică din lună, predicarea Evangheliei
– atât înainte de masă, cât și după-masă – să se
facă numai în limba maghiară. Gh. Ruja

Misiunea Bisericii

În marea trimitere din Evanghelia după Matei 28, Dom-
nul Isus Hristos punctă atât de clar importanța misiunii
a Bisericii, aceea de a merge în toată lumea și de a face
ucenici dintre toate neamurile, botezându-i în Numele
Trinității, iar pe urmă să fie învățați să păzească porun-
cile lui Isus Hristos.

Biserica, care neapărat trebuie să fie misionară, altfel
nu este biserică, are misiunea sacră din partea învățăto-
rului și Domnului Isus Hristos să producă ucenici și nu
să se ocupe de altceva. În prezent bisericile se zbat să
câștige de partea lor sau în rândurile lor cât mai mulți
membri, deseori făcând compromisuri trecând peste
Scriptură, acceptând la botez oameni nenăscuți din nou.
Și acesta doar pentru a mări numărul de membri. Nu
trebuie să ne ascundem pentru că această practică este
o realitate. Cu cât numărul de membri este mai mare,
pastorul sau conducătorul acelei biserici are un motiv
pentru a fi mai apreciat în cercurile religioase bisericesti,
apreciere, după care, chiar dacă nu se recunoaște ace-
sta, se aleargă din răspuțeri depunându-se mari eforturi,
care până la urmă mai obțin ce și-au propus pentru că
veniturile cuiva cresc în funcție și de cât de apreciat este
în cercurile bisericesti primind binevenitele invitații peste
invitații de a sluji pe la amvoane, că doar asemenea oa-
meni de succes sunt doriți prin bisericile noastre.

Oare ce ar trebui să ne preocupe pe noi ca și biserică?
Care ar trebui să fie prioritatea numărul unu pentru pas-
torii și evangheliștii prezentului? Cantitatea membralității
unei biserici sau calitatea acesteia? Pe Dumnezeu nu-L
interesează cantitatea, ci calitatea spirituală a unei bise-
rici locale, nu-L interesează cât de grandioasă îți este
clădirea bisericii sau câte sute de mii de euro o fi costat,
ci este interesat de calitatea întâlnirilor noastre, este in-
terestat ca în acel locaș de închinare să l se aducă slavă
și să fie onorat El și nu cei care se perindează pe la
amvoane cu titlurile și diplomele lor. Dumnezeu dorește
ca Cuvântul Său să fie ascultat și împlinit, dorește ca
sufletele sfășiate de necazuri și suferință să fie mângăia-
te și nu lovite precum de multe ori se procedează, și mai
dorește ca biserica să producă ucenici. Ucenicul dorește
să fie ca și învățătorul și noi avem un singur învățător:
Isus Hristos, ucenici care să fie învățați să păzească po-
runcile care la rândul lor să producă alți ucenici și acest
ciclu să se repete neîncetat până la revenirea marelui
Învățător și Domn Isus Hristos pe pământ pentru a-și
răpi biserica Sa.

Dumnezeu să ne de-a înțelepciune ca pe viitor să ne
dăm toate silințele, ca biserică, să ne înțelegem menirea
și rolul pe acest pământ, să ne înțelegem mandatul sfânt
de a pregăti oameni care să se califice pentru veșnicia
lui Dumnezeu.
(Sursa: www.viatavesnica.ro)

400 de ani de la înființarea mișcării baptiste în lume

În vara aceasta, la Am-
sterdam, baptiștii din lumea
întreagă au sărbătorit 400
de ani de la înființarea pri-
mei biserici baptiste în ora-
șul olandez. Biserica a fost
formată de puritani englezi,
care s-au refugiat în Am-
sterdam din cauza perse-
cutiei.

Comunitățile Regionale
de Biserici Baptiste și Con-

venția Baptistă Maghiară
din cadrul Uniunii Baptiste
din România au hotărât să
marcheze evenimentul prin
diverse manifestări cultu-
rale și religioase. Astfel,
duminică, 18 octombrie,
s-a sărbătorit în Comuni-
tățile Caraș (la Reșița) și
Timiș (în Timișoara). În
duminica din 25 octombrie,
Comunitatea Valea Crișu-

lui va organiza sărbătoa-
rea în orașul Sebiș și pe 26
decembrie Comunitatea
Arad în orașul Arad.

Cu ocazia evenimentelor
din 18 octombrie au parti-
cipat: *Valeriu Ghiletschi*,
președintele Federației Eu-
ropene Baptiste și deputat
în Parlamentul Republicii
Moldova, *Hans Guderian*,
vicepreședintele Federației

Europene Baptiste, *Otniel
Bunaciu*, președintele Uni-
unii Baptiste din România
și *Ionel Tuțac*, secretarul
general al Uniunii Baptiste
din România.

Credincioșii baptiști din
întreaga lume afirmă cre-
zul creștin, mărturisesc cre-
dința în Isus Cristos ca sin-
gurul Mântuitor, duc o vi-
ață întemeiată numai pe

învățătura Sfintelor Scrip-
turi, afirmă importanța slu-
jirii făcute de către fiecare
credincios, susțin libertatea
exprimării și a practicării
credinței religioase și pro-
movează implicarea comu-
nităților de credincioși în
abordarea nevoilor celor
săraci și marginalizați po-
trivit învățaturii Mântuito-
rului.

Casa Domnului în care poți intra oricând

Casa acestui Prieten nu are cheie și nici clanță. Putem intra la El fără să batem la ușă. Drumul către El este prin propria noastră inimă. El se interesează cu atât mai mult de cel care are nevoie de El. Acolo unde este El totul este pur, totul este viață și fața Lui este dragoste. În general, în durere și în suferință facem cunoștință cu acest Prieten unic. O dată ce L-am cunoscut și L-am simțit aproape, îi rămânem credincioși, pentru că nu ne mai putem lipsi de El. Ne obișnuim astfel să trăim viața Lui, și viața fără El este suferință, ca și cum soarele ar dispărea din viața omului.

Nimeni nu-L cunoaște identitatea precisă, căci cel ce ar putea s-o pătrundă ar fi el însuși Dumnezeu. Să ne mulțumim să-L slujim. Cu cât ne vom apropia mai mult de acest Prieten, cu atât îl vom cunoaște mai mult și mai bine.

Și poate veți avea bucuria să-L întâlniți într-o zi. Ochii fizici nu-L vor vedea, dar duhul va tresări de fericire, căci iubirea cheamă iubire și Duhul cheamă duh.

Ați fost umilit? Binecuvântată fie umilința voastră! Ea este o doctorie pentru voi. Meditați asupra ei. Nu sunt aleși pentru această încercare decât cei care sunt demni de ea. Nu esența individualității profunde și spirituale este înjosită, ci personalitatea superficială și mentală suferă în orgoliul ei. Cu cât vom fi mai atinși în personalitatea noastră, cu atât vom crește mai mult în individualitatea noastră, dacă vom ști să tragem o cât de mică lecție din umilirea trecătoare a suferinței.

Această umilire este dăunătoare celor slabi, dar este salutară pentru cei tari. Umilirea nu se datorează decât propriei noastre comportări și gândiri greșite. Nu păcatul ne condamnă, ci rumegarea lui și dragostea pe care o avem pentru el. Să facem măcar un pas în afara stadiului de gândire în care ne aflăm actualmente. Prietenul ne va sări în ajutor și ne va conduce mai departe. Avansați pe drumul desăvârșirii, nimeni nu mai are

vreo putere să ne umilească. Nu veți mai cunoaște nici un ofensator pe pământ, căci egoismul nostru va fi mort.

Niciodată nu suntem părăsiți. Ni se pare numai că suntem singuri, fără nimeni, cerem iubire numai de la oameni ca noi, din carne și sânge. Nu ne-a trecut niciodată prin minte să cerem iubirea divinului Prieten. Suntem abandonați numai când noi înșine ne abandonăm. Prietenul abia așteaptă cererea noastră. Nu ezitați, bateți la ușa conștiinței! Dacă o ascultați cu atenție, îi veți auzi răspunsul din interior și o lumină va inunda inima, iar căldura dragostei divine va pătrunde în voi. Eternul Prieten este permanent prezent, nu importa numele și esența Lui. Principalul este că El nu ne părăsește niciodată. Cu cât îi cerem mai multă dragoste, cu atât El

ne oferă mai mult. „Cereți și vi se va da, bateți și vi se va deschide!”

Oamenii se plictisesc să vă asculte văicărelile și dorințele voastre. Prietenul divin nu este însă niciodată plictisit de voi, căci ceea ce vă preocupă pe voi îl preocupă și pe El. El este în același timp intermediarul și distribuitorul, avocatul și judecătorul. Ce mai așteptați pentru a-L striga? Acolo unde este Prietenul, acolo este dragostea și unirea cu toți oamenii lumii. Îndepărtarea trupurilor apropie inimile. Cel capabil să suporte despărțirea este mult mai legat la întoarcere de ceea ce iubește. Nu există decât o singură și veritabilă solitudine – aceea a duhului.

Trebuie să știm că scăderea potențialului omenesc, fizic și moral, nu durează mult. În aceste clipe grele, când de multe ori slă-

biciunea fizică sau boala influențează psihicul și invers, când durerea morală influențează starea sănătății, în toate aceste momente grele prima idee pe care trebuie s-o avem este că aceasta nu va dura prea mult și că nu suntem singuri. Omul dotat cu putere spirituală intensă își domină repede slăbiciunea trupului.

Meditația și credința îl ajută, în timp ce omul dezarmat moralicește nu opune nici o rezistență slăbiciunii trupesti și descurajarea se instalează în mod cronic în inima sa. Pentru a vă smulge din această inerție, chemați în ajutor Prietenul! Un mic efort, cât de mic, o inițiativă cât de neînsemnată, chiar la început, și asistența Cerului va amplifica efortul vostru! Voința de a acționa vine acționând, după cum foamea vine mâncând.

Nu lăsați niciodată dorința și acțiunea cea bună să se răcească! Invizibilul divin este prezent, vă așteaptă, vă asistă și lucrează cu voi. Ce pot logica și autosugestia atunci când vine ruina și moartea peste voi? Și totuși lov, plin de bube, în mizeria lui totală, a găsit puterea să-L laude pe Dumnezeu! Iisus i-a binecuvântat pe călăii Săi. Martirii au cântat imnuri de slavă în timp ce erau arși de vii. De unde și-au extras toți aceștia puterea și rezistența? De la divinul Prieten, pe care îl vedeau cu ochii sufletului, îl ascultau cu urechile sufletului, și această viziune a lor era așa de intensă încât acoperea chinurile lor trupesti.

Beți cu toții din acest izvor de apă vie!

Prietenul este Același care a fost și pentru martiri și aceeași putere o are mereu. Totul este ca noi să dorim schimbarea în aceeași măsură în care au dorit-o acei eroi. Biserica Lui este în inima noastră, iar preotul nu este altul decât noi înșine. Oferiți slăbiciunea voastră Prietenului pe altarul inimii voastre! Curățiți-l de toate buurienile pe care le-ați lăsat cu timpul să-l invadeze. Vă transformă jertfa voastră, slăbiciunea voastră astfel oferită, în forță, în curaj, în putere, care va deveni la rândul ei pace!

Tu, călătorule obosit, care nu dorești altceva decât a pune povara jos și a te culca în mijlocul drumului, dacă ai cunoaște cât de aproape este, peste drum chiar, un han de adăpost, unde hangiuul îți este prieten chiar, cum te-ai năpusti într-acolo!

Ei bine, drumețule, intră chiar fără să bați! Intră în hanul vieții! Acolo fruntea îți va fi răcorită și picioarele îți vor fi spălate. Acolo vei găsi hrana credinței și a nădejzii și vei pleca mai departe întărit și refăcut.

Voi purtați în voi acest han ceresc fără să știți. La orice oră din zi și din noapte vă este deschisă poarta, iar hangiuul binevoitor vă privește cu tristețe cum treceți mereu prin fața lui fără măcar să-l observați. El așteaptă mereu, va iubește și vrea să vă vină în ajutor. De voi însă depinde totul.

(Fragment din volumul „Hristos, prietenul clipelor de grea încercare”, de Georges Barbarin)

Din agenda Episcopului...

În duminica din 11 octombrie, PS Episcop Siluan a slujit, alături de PS Timotei al Aradului și PS Lucian al Caransebeșului, la biserica din satul său natal, Chelmac, din jud. Arad, unde a avut loc o sfințire de troiță.

Pe 18 octombrie a.c., PS Siluan a săvârșit Sfânta Liturghie, împreună cu pr. paroh Ilie Ciocan și un sobor de preoți din Ungaria și România, în biserica românească din Bătania.

Copii din 11 școli la concursul de recitare „Lucian Magdu” din Bătănia

Fundația „Lucian Magdu”, împreună cu Școala generală și Grădinița română „Lucian Magdu” din Bătănia a organizat, pe 17 octombrie, concursul de recitări dedicat memoriei poetului Lucian Magdu. Elevii participanți din școlile bilingve și unde limba română se predă ca obiect de studiu au concurat în două categorii, cu două poezii, una obligatoriu de Lucian Magdu și una liber aleasă din literatura română.

Evenimentul a fost onorat pe lângă sora poetului, *Delia Magdu Krasznahorkai*, de către *PS Siluan*, episcopul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria, *Ana Oros Simon*, director general al Departamentului de Minorități din cadrul Ministerului Educației, *Ioan*

Fodoreanu, consul general al României la Jula, *Radu Florea*, prim consul al Consulatului general al României la Seghedin, *Silvia Demian*, directoarea Liceului de Artă „Sabin Drăgoi” din Arad, *Cornelia Demian*, profesoara coordonatoare a Școlii partenere „Dimi-

trie Țichindeal” din Arad. Elevii sosiți din mai multe școli au re trăit clipe pline de emoții la concursul de recitare care a purtat numele renumitului poet bătănian.

În prima parte a programului, juriul a ascultat elevii care au sosit de la școlile unde limba română se predă ca obiect de studiu, iar în a doua parte a urmat audierea concurenților de la școlile bilingve. Apoi, juriul s-a retras pentru a decide clasamentul concurenților. În pauză, toți cei prezenți au fost invitați să urmărească un film documentar, realizat de *Ștefan Crăsta*, despre viața lui Lucian Magdu. Iubitorii folclorului românesc au avut ocazia apoi să asculte un buchet de cântece populare, interpretate de *Paula Pașca* și *Adelina Anescu*, elevele Liceului de Artă „Sabin Drăgoi” din Arad.

Rezultatele concursului au fost anunțate de *Ioan Fodoreanu*, președintele juriului.

Școlile bilingve, clasele 5-6: locul III – *Maria Olteanu* (Chitighaz), locul II – *Carina Iuhas* (Micherechi), locul I – *Angela Pezotti* (Bătănia).

Clasele 7-8: locul III – *Nicoleta Igricz* (Chitighaz), locul II – *Alex Nima* (Bătănia), locul I – *Jenifer Iuhas* (Micherechi) și *Isabela Boca* (Jula).

Școlile unde limba română se predă ca obiect de studiu, clasele 5-6: locul III – *Titanila Popuța* (Leucușhaz), locul II – *Francisca Szilvási* (Cenadul Unguresc), locul I – *Dora Tokai* (Apateu).

Clasele 7-8: locul III – *Raul Antonio Morariu* (Pocci), locul II – *Cristina Kövér* (Apateu), locul I – *Brigita Fusteac* (Cenadul Unguresc).

Manifestarea s-a încheiat, la fel ca în anii trecuți,

la placa memorială Lucian Magdu, așezată pe perețele casei parohiale ortodoxe, casa în care și-a petrecut copilăria poetul bătănian.

A. Cioca

Lucian Magdu

Copilărie

O, tu lume minunată
a copilăriei mele,
o, mirifică cetate!
Ramuri înflorite ale
primăverilor apuse
curcubeu de păuniță-n
zilele prunciei duse.
Oh, a fost –
„a fost odată,”
da, a fost
„ca niciodată”...
ca din basme o cetate,
strălucind
fermecătoare
– de uitare măturată –
și-a rămas acolo-n sat
doar un basm
care, Doamne,
nu mai este
– și-i păcat,
mare păcat.

Lucian Magdu

Amintire

Mereu îmi amintesc
cu drag de voi
Colegii mei
de școală, de colegiu,
Băieți și fete,
luminos cortegiu,
Din Giula noastră –
nesecat șuvoi.
Câte-amintiri,
romantic-amalgam,
Cetatea năluind
sub clar de lună,
Parcul prin care,
toamna, împreună
Cu-o fată în tăcere
ne plimbam.
Cofetării și baluri,
meciuri mari
Sâni mici și agresivi,
și umeri tari,
Dorințe, jar, și vise –
tinerețe...
Cu câtă dragoste
îmi amintesc de voi
băieți și fete –
nesecat șuvoi
Din anii mei de școală
și junețe.

Dorințele și planurile de viitor ale bobocilor de la Liceul „N. Bălcescu”

Liceul „Nicolae Bălcescu” din Jula se poate mândri și în acest an cu un număr destul de mare de elevi în clasa a 9-a. Cei 24 de elevi ai dirigintei *Vera Gurzău Cser* provin din diferite localități populate și de români, având scopul comun de a însuși limba română, de a cunoaște mai bine cultura și neamul românesc. Mai jos publicăm scrierile în care se prezintă bobocii clasei a 9-a.

„Mă numesc *Dorotea Jurca*, sunt originară dintr-un sătuleț bihorean, din Bedeu. Am ales această școală deoarece cred că aici, în această instituție pot să aflu despre mine însumi și despre lume tot ce vreau și chiar mai mult. Cunoștințele mele de limbă ar trebui îmbogățite, dar tocmai din acest motiv sunt aici, să studiez cât mai multe limbi străine. Mama mea și două surori de-ale mele au absolvit acest liceu, iar acum și eu sunt aici. Scopul meu este să devin ziaristă profesionistă și sper ca acest vis odată să devină realitate.”

„Mă numesc *Mariana Lasc*. M-am născut în 1994, la Bichișciaba, dar am crescut într-un sat mic, la Otlaca-Pustă. Acum sunt eleva Liceului „Nicolae Bălcescu”, și am ales acest liceu deoarece multe rude au terminat aici, iar sorămea este aici în clasa a 12-a. Din păcate, nu prea știu românește, dar sper că voi însuși limba curând. Scopul meu este să studiez în domeniul sănătății.”

„Numele meu este *Ana-maria Carla Căra*. M-am născut în Arad, unde am și învățat în primii opt ani de școală. Am ales această școală, deoarece mi s-a părut o ocazie foarte bună pentru a învăța maghiara mai bine. Știu să vorbesc româna, maghiara pe care am învățat-o de la părinți, și engleza. Scopul meu în viață este de a urma facultatea de drept ori a deveni medic legist.”

„Mă numesc *Victoria Cioca*. Am 14 ani și locuiesc la Micherechi. Am venit aici pentru că și sorămea mea învață tot la această școală. Atât limba română, cât și cea maghiară o vorbesc destul de bine.”

„Mă cheamă *Betina Lakatos*, locuiesc la Medgyesegyháza, unde am terminat școala generală.

Mama este româncă, așa că și eu știu să vorbesc românește. Am ales acest liceu, pentru că am auzit de la mulți că este o școală bună, și pentru că știu și eu românește.”

„Sunt *Ana Lipcsei*, trăiesc la Jula. Școala generală am absolvit-o tot aici. M-am înscris la acest liceu, pentru că și fratele meu este elev aici. Acum învăț încă o limbă, limba italiană, care îmi place foarte mult. Vreau să devin medic veterinar sau actriță.”

„Mă numesc *Noemi Fodor*, am 15 ani. Sunt din Micherechi. Am ales această școală pentru că foarte mulți prieteni și cunoscuți de-ai mei au părere bună despre ea. Vorbesc mai mult în limba maghiară, dar cunosc bine și limba română. Nu știu unde o să-mi continui studiile după bacalaureat, încă nu m-am decis.”

„Mă numesc *Ákos Tırle*. Sunt micherechean, și m-am înscris la liceul românesc pentru că am aici mulți prieteni. Eu vorbesc mai mult în graiul de acasă și ungurește.”

„Mă cheamă *David Drenyovszki* și trăiesc la Jula. M-am hotărât să mă în-

scriu la liceul acesta, deoarece aici am terminat și școala generală, și vreau să învăț mai departe limba română. Alături de limba română, mai învăț și cea engleză.”

„Mă numesc *Szendi Horváth*, am 15 ani și am venit din Micherechi. Am ales această școală pentru a cunoaște și mai mult limba și cultura română. Și verișoara mea și-a continuat aici studiile. Din păcate, încă nu știu ce profesie să aleg.”

„Pe mine mă cheamă *Adam Németh*, am 14 ani și sunt din Jula. Eu cunosc limba română, engleza și cea maghiară. Aici am terminat și școala generală și vreau să dau examenele de bacalaureat tot aici. Cred că am ales un liceu bun.”

„Mă numesc *Henrieta Bogyó* și am venit de la Micherechi. M-am înscris la Liceul „N. Bălcescu”, fiindcă vreau să învăț limba română și în continuare, și fiindcă și verișorul meu învață aici. Încă nu știu ce o să devin ca adult, dar cu siguranță îmi voi alege o profesie legată de istorie.”

„Sunt *Robert Crișan* și sunt din Chitighaz. Am ales Liceul „N. Bălcescu” deoarece îl consider unul bun și pentru că să însușesc și mai bine limba română. Vorbesc limbile română și maghiară, iar acum studiez și limba italiană, care îmi place mult. Pentru mine păstrarea tradițiilor româ-

nești înseamnă dansurile populare. Sunt dansator de mai mulți ani. După absolvirea liceului voi da admitere la Academia de Poliție, după care vreau să devin detectiv.”

„Mă numesc *Andreea Martin*, am venit din Micherechi. M-am înscris la liceul românesc, pentru că vreau să știu să vorbesc și mai bine limba română. Știu ungurește, un pic engleză și acum studiez limba italiană. Unchiul meu și verișoara mea m-au îndrumat să vin aici, pentru că este o instituție foarte bună. După absolvirea liceului vreau să mă ocup de domeniul design-ului, și știu că acest liceu mă va ajuta ca visul meu să devină realitate.”

„Mă numesc *Rokkó Rocsin*, sunt din Jula. Eu am ales liceul acesta pentru a învăța limba română, în plus mă leagă de această instituție și tradiții familiale. Actualmente studiez limbile română, engleză și italiană. Scopul meu în viață este să lucrez în domeniul informaticii și să devin un adult fericit.”

„Mă numesc *Cristina Aslam*. M-am născut la Jula, în 1994. Locuiesc la Micherechi. Am ales școala aceasta pentru că aici a învățat și unchiul meu și el mi-a povestit multe lucruri frumoase despre această instituție, dar și mie îmi place foarte mult limba română. Vorbesc limbile română și maghiară, iar acum

studiez și limba engleză. Încă nu știu ce profesie să aleg pentru viitor, dar sper că în anii următori mă voi decide.”

„Sunt *Daniel Repisky*, am 15 ani sunt elev al Liceului „N. Bălcescu”. Aici am absolvit și școala generală, așadar a fost logic să-mi continui studiile la liceu. În plus, și fratele meu este aici elev, iar mama mea profesoară. Studiez trei limbi: româna, engleza și italiana. Prefer să fac sport. Viața mea este fotbalul, iar dacă o să fiu adult neapărat vreau se devin fotbalist.”

„Mă numesc *Dumitru Bigu*. Am 15 ani. Provin din Micherechi, unde am absolvit școala generală bilingvă. Liceul Bălcescu l-am ales pentru că îmi place să vorbesc românește și pentru că aici au învățat și doi verișori de-ai mei. În viață vreau să mă ocup de informatică.”

„Pe mine mă cheamă *Renata Kocziha*, sunt din Jula. Am venit la liceul românesc, deoarece și bunicii mei au învățat pe vremuri aici și m-au sfătuit să-mi continui aici studiile liceale. Școala generală am absolvit-o tot în această instituție. Îmi place limba română, dar trebuie s-o studiez mai mult. Scopul meu este să fiu admisă la facultate după absolvirea liceului.”

„Mă numesc *Tabita Lăniș*. Sunt româncă originară din Oradea, dar locuiesc deja de 9 ani în satul Micherechi. Am auzit că în orașul Jula este un liceu foarte bun și este românesc, și poartă numele lui Nicolae Bălcescu. Foarte mulți liceeni sunt din Micherechi, iar eu le-am cerut părerea despre școala aceasta, ei povestindu-mi despre elevi și profesori prietenoși. Dar cel mai important este pentru mine că se vorbește limba română. Am ales școala aceasta, pentru că acasă cu familia vorbim românește. M-am gândit ca după absolvirea Liceului „Nicolae Bălcescu” să-mi continui studiile în România și să devin educatoare.”

R.P.

Directorii școlii românești din Chitighaz (3)

Florica Santău (1959–)

În perioada 1992–2002, când *Florica Santău* a fost directoarea școlii românești din Chitighaz, au început schimbările cele mai fundamentale de formă și conținut în sistemul de învățământ maghiar și al naționalităților din Ungaria, de diferite grade.

Schimbările au pornit după legea nr. LXXIX din 1993 cu privire la învățământul public. În lege sunt cuprinse posibilitățile, condițiile și alte criterii ale procesului de educație și învățământ. În 1995 a apărut „Curriculum Național”, un document de bază care a trasat idealul educațional și finalitățile sistemului de învățământ stabilind obiectivele generale ale învățământului obligatoriu și obiectivele detaliate ale diverselor discipline de studiu. Directivele și obiectivele detaliate ale noii discipline „Cultură și civilizație” au apărut cu întârziere, pentru predarea noii discipline nu existau manuale necesare. Prin decretul ministerial 32/1977, școlile de naționalitate intră în posesia directivelor educației și învățământului ale minorităților naționale și etnice. Acest document fixează acele criterii pe baza cărora se poate desfășura procesul de învățământ în diferite forme. Directoarea Florica Santău, împreună cu cadrele didactice și părinții, au ales pentru școală învățământul bilingv. Din cauza aceasta s-a schimbat denumirea școlii, devenind „Școala Generală și Grădinița pentru Naționalitatea Română”.

Cu o muncă serioasă, cu munca directoarei la școală în această perioadă s-a aplicat cea mai importantă parte a reformei învățământului general obligatoriu, Programul Național de Bază (NAT), din luna septembrie 1998/99. Conform acestei reforme, în clasele 1 și 7 ale școlilor minorității române se predă noua disciplină „Cultură și civilizație”. A trebuit să întocmească un sistem nou pentru perfecționarea cadrelor didactice, din șapte în șapte ani a trebuit să cuprindă cel puțin 120 de ore parcurse cu una sau mai multe ocazii de participare la cursuri. În anul 2000–2001 a muncit pentru introducerea la școală a Programei-cadru, care a definit în mod aparte scopurile și sarcinile obiectivelor în clasele 5–8.

Florica Santău s-a născut pe 12 septembrie 1959. Școala primară a terminat-o la școala maghiară din localitate. Apoi a fost eleva Liceului „Erkel Ferenc” din Jula. Din anul 1978 e studentă la Școala superioară „Juhász Gyula” din Seghedin, obține diploma de profesoară cu specialitatea de limba română și limba rusă, în 1982. Face

practică pedagogică la școala românească din Chitighaz. Primul loc de muncă a fost la biblioteca din comună. Din 1984 se transferă la școala românească din Chitighaz, unde lucrează până în anul 2003.

Între timp, la Budapesta termină secția de conducător în învățământul public, iar la Universitatea ELTE obține diploma de pedagogie și limba română. Pentru munca sa a primit diferite distincții.

Pe lângă schimbările introduse de ea în domeniul învățământului românesc, a avut și o bogată activitate culturală. A fost președinta Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria. A fost membră a autoguvernării locale din Chitighaz. A organizat o serbare de neuitat cu ocazia împlinirii a 200 de ani de la începerea învățământului confesional românesc din Chitighaz în anul 1993, rostind următoarele cuvinte: „În nemărginirea istoriei, 200 de ani sunt o picătură într-un ocean. Dar pentru noi aniversarea lor este o datorie de onoare. Bătrânul copac ce acum 200 de ani a prins rădăcini, mai are încă putere să rodească, fructele lui, deși puține, ne bucură și azi.” Concursul „Tezaur românesc” a fost organizat prima dată la școala românească din Chitighaz, în 1996/97. Școala a devenit instituție de practică pentru studenții Școlii superioare pedagogice din Seghedin. A întocmit un film pentru tineretul chitighazean, cu titlul „Lumea zăpăcită” în 1993. A ținut prelegeri, cursuri de perfecționare pentru profesorii școlilor române. A căutat posibilitate de prietenie cu școli, elevi din România.

A întocmit manuale noi pentru elevii școlilor române: Limba română – A doua mea carte (Florica Santău – Mihaela Bucin); Limba română – A treia mea carte (Florica Santău – Mihaela Bucin); Limba română – Caiet de lucrări, clasa a 5-a; Cultură și civilizație, pentru clasele 5–8 (Mihaela Bucin – Florica Santău).

Din anul 2003, Florica Santău predă la Liceul „N. Bălcescu” din Jula.

Erica Borbély (1973–)

Apartine generațiilor tinere, fiind eleva școlii, profesoara, iar acum directoarea instituției. A pus entuziasm în formarea sa profesională, primind inspirație de la mama sa, fiind și ea pedagog. Erica este o personalitate inventivă și comunicativă în relațiile cu colegii și deschisă în debateră de idei.

Pentru un profesor este o mare bucurie când vede elevii sub ochi crescând, înaintând în viață cu demnitate, devenind oameni mândri de profesia lor. Iar dacă foștii elevi după studii se întorc ca profesori la școala unde au învățat, înseamnă nu numai bucurie, mândrie ci și o continuitate pentru prosperarea învățământului românesc. Merită să amintim numele acelora care au contribuit la acest scop nobil: Maria Brindaș Nicula, Maria Sarca Zombai, Gheorghe Ardelean, Maria Bota Cioban, Maria Ambruș, Maria Sabău, Erica Borbély, Maria Abrudan, Cristian Ardelean.

Erica Borbély se naște pe

2 iulie 1973, la Jula, dintr-o familie română originară din Chitighaz. Clasele primare le urmează la Școala Generală cu Limba de Predare Română din comună, cu rezultate eminente. În anii școlii a participat la diferite concursuri cu succes. A fost un lucru firesc să-și continue studiile la Liceul „Bălcescu” din Jula. După obținerea bacalaureatului, își continuă studiile la școala superioară din Seghedin. În 1998 ocupă postul de profesor de română și geografie la școala din Chitighaz. În 2002 devine directoarea adjunctă, iar cu un an mai târziu – după ce directoarea Cornelia Mocan Kovács se retrage din motive de sănătate – a fost numită director interimar. Consiliul local a publicat concurs pentru postul de director al școlii române, iar acesta a fost câștigat de Erica Borbély, care a fost numită director pentru 5 ani, pe perioada 2005–2010.

Printre scopurile sale figurează ridicarea calității muncii de specialitate, mai ales a obiectului de studiu „Cultură și civilizație română”, și progresul în domeniile moderne, cum sunt informatica și limbile străine. Pentru părinții preșcolarilor ține ore-model, cu titlul „Porți deschise”.

Schimbările permanente din învățământ o fac să urmărească și să se perfecționeze în continuu, să pună în folosință cele mai moderne materiale didactice, unelte audio-vizuale și materiale digitalizate, spre folosul elevilor.

M.S. Zombai

„După o pauză de câțiva ani, din nou am posibilitatea să mă specializez în limba română”

Interviu cu Tiberiu Iuhas din Julia

Tiberiu Iuhas provine dintr-o familie de români din Săcal. După terminarea studiilor se mută cu părinții la Julia, unde își întemeiază familia, iar acum se bucură de anii de pensie, de reușita copiilor și de cei cinci nepoți. Domnul Iuhas pare un om de treabă, bun gospodar, primitiv și foarte sensibil. Ochii i s-au umplut de lacrimi când a povestit despre părinții lui și despre slujba de pompier, unde a lucrat de 20 ani. Ne-a așteptat pentru interviu la ferma de păsări, proprietate personală, unde în cursul anului perindă mii de români să-și cumpere boboci de găină, rațe și curci de rasă, crescuți de interviu nostru.

Avem cine să ne ducă numele mai departe

– M-am născut în 1955, la Săcal. Părinții mei erau oameni simpli, tatăl meu se numea Teodor Iuhas, iar mama Suzana Bulciu. Și ei, la fel ca bunicii mei, oameni din popor, oamenii pământului, au trăit o viață mai echilibrată și nu rațori mai profundă decât a noastră. Erau apropiați de natură, plini de credință în Dumnezeu, simpli dar plini de înțelepciune. De la ei am învățat să iubesc munca, să-l iubesc pe Dumnezeu și să fiu cinstit cu cei din jur. Bunicul meu au fost nouă frați, care au dus numele de Iuhas mai departe, dar acum am mai rămas doar eu și sunt foarte mândru că din partea fiului meu nu demult ni s-a născut un nou moștenitor.

Stabiliți cu familia la Julia

– Am făcut școala la noi în sat, unde am învățat și limba română trei ani și

jumătate, după care în funcție de împrejurimile acelor vremuri s-a întâmplat să nu mai avem profesor. Pe mine m-a învățat românește doamna învățătoare Maria Misarăș și domnul profesor Mihai Ruja. După școala generală am învățat la o școală profesională meseria de tâmplar-parchetar, iar în 1972, după terminarea școlii, ne-am mutat cu părinții la Julia, unde o mare parte a rudelor și cunoștințelor și-au luat case. Aici se prevedea o viață mai bună, locuri de muncă, mai multe posibilități decât la sat. În Săcal se putea munci doar la pământ, iar la Julia mama s-a putut angaja ca muncitor calificat. În 1975 m-au luat în armată, ca grănicer la vama din Nădlac, unde mi-a căzut bine că știam limba română.

După armată, în 1977, am cunoscut-o pe soția mea, Megyeri Erzsébet, ne-am căsătorit și avem doi copii frumoși, un băiat și o fată.

Să trăiești la limita dintre viață și moarte...

– Meseria de tâmplar-parchetar nu a fost chiar ușoară, a pretins multă muncă fizică și ar fi trebuit să mă transfer la Seghedin, astfel mi-am schimbat profesia. M-am angajat ca pompier să pot rămâne aici la Julia și să am mai mult timp pentru familie.

Meseria de pompier e frumoasă, dar foarte grea. Am văzut cum e să trăiești tot timpul la limita dintre viață și moarte. Am văzut cum e să mori. Am văzut cum e să ai pe conștiință moartea sau viața unor oameni. Apă în furtun, curaj și disciplină de armată. Sunt trei lucruri care nu trebuie să le lipsească celor care-și fac o meserie din a pune apă pe foc. Pompierii nu se ocupă doar cu stingerea incendiilor. Ei intervin și la accidente rutiere, uneori mai intră și la apă, la inundații,

scot la lumină persoanele blocate în lifturi sau în apartamente, etc. Aceste situații sunt rezolvate în limita posibilităților și respectând prioritatea urgențelor. Pompierii sunt în folosul omului, iar omul are universul lui, care trebuie respectat și apărut. Pompierii se luptă cu flăcările și când pornesc să salveze vieți nu știu dacă își mai văd familia.

De câte ori plecam de acasă îmi luam rămas bun de la familie cu teama că nu-i voi revedea.

Bunul Dumnezeu mi-a ajutat să trec peste cea fost mai greu. În 1998 am fost pensionat, în urma unui mic accident, un pre-infarkt, dar acum sunt bine.

Mulți colegi de-ai mei, pompieri, demult nu mai sunt printre noi. Eu am supraviețuit, dar nu pot să mă gândesc la cei 20 de ani de slujbă să nu scap o lacrimă pentru cei care nu mai sunt. Doresc să transmit cititorilor ca atunci când

văd o mașină de pompieri sau de salvare, să se dea la o parte. Oamenii aceia se duc să salveze vieți.

La ferma de păsări

– Ferma funcționează de aproape 20 de ani. La început ne-am ocupat cu legumicultura, în sere, pe urmă am început cu crescătoria de pui. La început am crescut mai puține păsări, după aceea tot mai multe.

Acum am o pauză de iarnă, când curăț și dezinfectez locul unde din februarie până în septembrie voi hrăni mii de puișori.

Majoritatea clienților vin din România, de la Salonta, Chișineu-Criș, Arad, din satele din jurul graniței, etc. Anul acesta am avut și români din Constanța, care au venit să-și ia păsări de rasă de la mine.

După o pauză de câțiva ani am posibilitatea să mă specializez iar în limba română cu clienții mei.

A.B.

AU SPUS DESPRE... FERICIRE

* Pentru a avea o viață fericită, trebuie să ai o minte liniștită. (Necunoscut)

* Nu există lucruri mărețe, doar lucruri mici cu o dragoste mare. Fericite sunt acelea. (Maica Tereza)

* Doamne, cât e de delicat uneori să împaci libertatea și fericirea ta, cu libertatea și fericirea altuia. Acesta e un ideal imposibil. Unul din doi trebuie să-și sacrifice libertatea și fericirea. Care din doi? ...femeia. Așadar, dacă m-aș sacrifica eu, n-aș mai fi bărbat. (George Topârceanu)

* Fericirea trebuie să fie o răsplată, nu un scop. (Antoine de Saint-Exupery)

* Fericirea nu poate fi cumpărată cu bani și dragostea nu poate fi dobândită cu forță. (Emile Zola)

O bună echipă la conducerea școlii asigură calitatea muncii colectivului, mai ales dacă acea echipă e formată din dascăli ai locului, trecuți ei înșiși prin școala românească din Julia. În cazul lui Iosif Görbedi, avantajul că a fost și coleg cu Ion Budai a funcționat cu deplin temei, într-o colegialitate care i-a solicitat colaborarea și munca în echipă a conducerii.

S-a născut la 26 noiembrie 1940, la Săcal, în familia Iosif Görbedi (1914–1983) și Maria Hodoșan (1915–1984). Primele clase primare le face la Școala elementară din sat (1946–1950, director Ioan Farcaș), având învățătoare pe Ki-rály Margit, apoi două clase pe Maria Misaroș. Clasele 5–8, în aceeași școală (1950–1954), schimbând diriginții, după Maria Misa-roș, Ioan Kun, Szamosközy

János, Heiser Mária. Trece la liceul românesc din Julia, devenind internist la colegiul I.C. Frimu, și susține bacalaureatul cu promoția a 6-a (1954–1958) într-o

Școala românească din Julia – 60 de ani (51)

Iosif Görbedi

(1940–)

clasă de elită cu Ion Budai, Emil Garami, Gh. Petrușan, sub diriginții Hernádi Lajos și Margareta Leu. La cămin are ca pedagogi pe Gh. Santău director și profesori pe Teodor Cozma, Gh. Borbil, Iosif Balogh, Iosif Csala, Ecaterina Tiritean, Ecaterina Santău, Lucia Borza.

Biografia sa profesională și umană a curs într-un mod firesc, ascendent, construită pe muncă asiduă și un spor de ambiție intelectuală, precum corect i-a intuit calitățile Margareta Leu în câteva cuvinte de caracterizare, la finalul liceului: „a dat dovadă de perseverență și seriozitate în muncă, având

Iosif Görbedi

1960) și apoi urmează la Universitatea ELTE, secția biologie-geografie (1961–1966), obținând diploma cu nr. 424/1966. Imediat după facultate revine ca profesor la liceul pe care l-a absolvit, la Julia, mai întâi ca îngrijitor-pedagog la cămin (1966–1967), apoi trece la clasă ca profesor de biologie și geografie, atât la școala generală cât și la liceu. S-a căsătorit în 1965 cu Machay Katalin (1944–1998), contabilă la liceu, și au doi fii, Iosif (1966), profesor, și Zsolt Cornel (1971), agent financiar la Budapesta.

Activitatea sa la clasă se identifică în bună parte cu directoratul lui Ion Budai, fostul coleg de liceu, cu care, între 1973–1978 împarte sarcinile de directorat, fiind director-adjunct

Activitatea sa la căminul de elevi a cântărit mult când între 1978–2002 preia conducerea acestuia, având în Gh. Santău un model de disciplină a muncii și de implicare a directorului în problemele de învățatură și comportament ale elevilor interniști. Aici la cămin s-a format, în viziunea lui Iosif Görbedi, sentimentul unei „familii”, profesor-elev, profesor-profesor, dar mai ales s-a întărit munca în echipă, între directorul Ion Budai și profesorii de la cămin, dar și între profesorii din școală și echipa de aici. Activitatea sa la cămin a însemnat atât o experiență profesională, prin angajarea unui sprijin direct în susținerea elevilor la învățatură, dar și o experiență umană, printr-un dialog sincer, deschis, care încuraja elevii să-și spună pedagogului și directorului păsurile și gândurile. Munca sa directă cu elevii interniști a însemnat ordine, disciplină, dar și relaxare și divertisment, angajarea acestora în activități culturale și sportive, întreceri între căminele de elevi, vizite și schimburi de colaborare cu alte cămine din jur și din țară. Când pui mult suflet și dăruire în ceea ce faci, când pasiunea se împlinește prin profesie, starea celui înzestrat cu asemenea bunătăți înalte, ai și bucuria rostului împlinit. Acestui mesaj înalt

care luminează lăuntric bucuria împlinirii i-a slujit viața și munca dascălului și pedagogului Iosif Görbedi.

Stau mărturie vie momentele frumoase, dar și cele dureroase, împăcate prin gândul entuziast al dascălului, ca o floare răsarită pentru a fi dar fiecărui, cu care Iosif Görbedi a împărțit și bune și rele împreună, cum s-a declarat în urmă cu câțiva ani, la distincția de prețuire din partea primăriei orașului Julia: „Din frumusețea buchet de flori pe care l-am primit le-aș fi dat cu plăcere și recunoștință câte-o floare fiecărui coleg, ba chiar și fiecărui fost elev câte-o mică petală. Vai, de câte ori am plâns și am râs împreună!”. Fie că acestea sunt „flori” ale prețuirii publice (Lauda Ministerului – 1975, Pentru Cultura orașului Julia – 2002, Pentru munca merită – 1988), fie bun răsăd în grădina de flori (anii de școală, absolvenți ajunși oameni mari), astăzi, în anii de pensie, Iosif Görbedi re trăiește nostalgic anii de la școala lui dragă, prin familiile copiilor săi. Clipele de răgaz de întâlnire cu foști colegi, prin clubul pensionarilor, ori absolvenți respectuoși, salutându-și fostul dascăl, sunt proba unui tată, bun și om împlinit. Bucuria sa o vrea și este bucuria celor din preajmă, semn că nu ești singur și că meriți să pui mereu podoabe alese pe oglinda sufletului.

Cornel Munteanu, Baia Mare
Urmează: 52. Etelca Vereș, 53. Gh. C. Mihăiescu

Festivitate la vechea școală românească

Trei prieteni: Iosif Görbedi, Ioan Ruja și Ion Budai

15 ani de TVR Timișoara

Sâmbătă, 17 octombrie, TVR Timișoara și-a deschis larg porțile pentru invitații, prietenii, telespectatori, jurnaliști și partenerii săi la o emisiune specială, în direct. Echipa Studioului Teritorial Timișoara a sărbătorit 15 ani de la prima transmisiune, emisiune care i-a provocat pe colegii jurnaliști din regiune la o competiție de îndemănare culinară: a fost realizat cel mai mare sandwich al presei – 10 metri lungime. Din Ungaria au participat

la eveniment Tiberiu Boca, redactorul șef al Emisiunii „Ecranul nostru”, reporte-

rul Aurel Becan și prof. univ. Mihaela Bucin.

A.B.

Budaörs a rămas fără polițiști

Toți polițiștii dintr-o localitate din Ungaria au renunțat să-și mai facă datoria și și-au dat demisia

în bloc, după ce au câștigat aproape 11 milioane de euro la loterie, relatează Agerpres.

Cei 15 polițiști din Budaörs au dat lovitură zilele trecute și au decis să renunțe la serviciu imediat după ce au aflat rezultatele extragerii. Autoritățile ungare au fost nevoite să trimită în regiune o unitate de rezervă, care va rămâne în exercițiu până la recrutarea altor polițiști. Premiul câștigat de grupul celor 15 a fost cea de-a șasea sumă ca mărime câștigată vreodată la loteria ungară, notează Daily Telegraph.

Bebelușii care se uită la televizor vorbesc mai târziu

Copiii cu vârsta de până la 2 ani nu ar trebui deloc să privească la TV, DVD sau calculator, spun specialiștii australieni, care pregătesc un ghid pentru guvern. În această broșură se specifică că expunerea copiilor la TV la vârste atât de fragede le poate întârzia abilitatea de a vorbi, de a se concentra și duce la obezitate, relatează The Telegraph.

În cazul copiilor cu vârste cuprinse între 2-5 ani, aceștia nu ar trebui să privească la televizor mai mult de o oră pe zi. Statisticile australiene arată că micuții de 4 ani privesc, în medie, la TV, 44 de minute pe zi, iar cei de până la 4 ani petrec cel puțin 3 ore în fața micului ecran.

„Dacă n-ar exista electricitatea, ne-am uita la televizor la lumina lumânării.”

George Gobel

Magazin cu produse gratis

Firma Guia de Tendencias a deschis zilele trecute, la Barcelona, primul magazin din Europa în care toate produsele sunt gratis. Clienții magazinului trebuie să se înregistreze pe Internet și să plătească un abonament de cinci euro pentru fiecare șase luni. Apoi fiecare tip de produs poate fi achiziționat o singură dată. Numărul maxim de bunuri care pot fi achiziționate este 60. Magazinul are ca scop să promoveze produse noi.

Printre rafturi se pot găsi de la produse alimentare, la cosmetice și articole de igienă. 78 de produse au fost pe 16 octombrie, la lansarea magazinului „Esloultime”. În curând alte magazine de acest tip vor fi lansate la Madrid, Paris, Roma, Amsterdam ori Berlin.

COMUNICATUL DE PRESĂ AL GUVERNULUI

Din cauza reducerilor bugetare recente și a creșterii prețului electricității, gazului și petrolului, luminița de la capătul tunelului a fost stinsă!

Ne cerem scuze pentru neplăcerile cauzate!

Biblia virtuală aduce Cuvântul lui Dumnezeu noii generații

Cartea Sfântă își face lansarea și în lumea virtuală: Biblia Glo, care se va vinde în Marea Britanie cu un preț de 59,99 lire sterline (aproximativ 64 de euro), are un design modern, articole enciclopedice și va aduce Cuvântul lui Dumnezeu noii generații.

Conținutul este accesibil prin cinci „lentile”, printre care este și Biblia în forma unui text tradițional, detalierea geografică a evenimentelor istorice, o linie cronologică, o listare a conținutului după subiect și conținut media, informează Ziare.com.

Biblia virtuală ar urma să abordeze și „marile întrebări ale credinței creștine”. Biblia va fi lansată în zilele următoare, și conține peste 7.500 de articole enciclopedice, 7.700 de opere de artă, fotografii cu rezoluție de 2.400 de pixeli, aproximativ 150 de hărți și 3,5 ore de videoclipuri.

Filmele includ și imagini virtuale ale Ierusalimului în timpul lui Iisus Hristos, în comparație cu prezentul, dar și tururi virtuale ale Grădinii Gethsemani. Creatorul Bibliei virtuale, Nelson Saba, spune că Biblia virtuală a fost creată de creștini pasionați de Internet, și ar urma să antreneze noua generație.

www.foaia.hu

Un birt din Săcal, dedicat în totalitate fotbalului

Ioan Berche e unul dacă nu chiar cel mai cunoscut om din Săcal. De tânăr a jucat fotbal în comuna vecină Apateu, deja de 15 ani joacă în comuna sa natală. De când joacă la Săcal e și sponsorul principal al echipei. Ani de-a lungul a fost antrenorul și jucătorul echipei. De tânăr a început să se ocupe și de afaceri, deschizându-și un birt unde se adună fotbalistii după fiecare meci. Între timp și-a construit un birt nou, dar la fel ca și cel vechi, și cel nou poartă numele de MILÁN IVÓ, făcând referire la echipa de fotbal AC Milan.

– Cum și de când a început dragostea ta față de AC Milan?

– Cu 20 de ani în urmă am fost fanul olandezilor, când am jucat încă Marco van Basten, Frank Reekard și Ruud Gullit, apoi toți trei s-au transferat la AC Milan. De atunci sunt fanul lor, de 8 ani sunt membrul clubului fanilor ACM. În fiecare an, mergem la cel puțin 3-4 meciuri de-ale lor. În anul 2004 ne-au dat voie

Pe Ioan Berche (în mijloc) nicicum nu am putut să-l convingem să iasă din spatele pultului, pentru că în ziua când am trecut noi pe la el tocmai nu era îmbrăcat cu tricoul lui Milano

să vizităm și tabăra de antrenament din Milanelo, cu juniorii din Săcal. Îți dai seama ce experiență a fost pentru mine și pentru copii! Noi am fost prima echipă din Ungaria la care au dat voie să viziteze tabăra, unde am făcut o grămadă de poze cu jucătorii de atunci.

– Ce relicve ai și de unde ai făcut rost de ele?

– Majoritatea relicvelor din cumpărate, cealaltă

parte este primită de la jucători și cluburi. Toate sunt bucați foarte valoroase. Am 100 de treninguri, 1000 de tricouri, o grămadă de eșarfe, șepci și drapele. Cele mai multe cu ACM, dar am aproape de la toate cele mai însemnate echipe și selecționate. Cel mai însemnat este cel pe care l-am primit de la Otto Bianci, antrenorul lui Napoli, atunci când a fost la vânat la Apateu.

– Ce zice familia de acest hobby al tău?

– Și copiii mei sunt fani ACM, iar soția nu are ce să facă... O dată și pe ea am dus-o la meci, tocmai atunci când a câștigat campionatul. Anul trecut a fost la noi un fan de Juventus. Așa de mult i-a plăcut „expoziția” noastră, că mi-a cerut să-i dau voie să facă poze. Deocamdată nu am nici un scop cu colecția, e doar un hobby, o plăcere.

MIC

Aur mondial pentru Marian Drăgulescu

Sportivul român Marian Drăgulescu a câștigat, sâmbătă trecută, medalia de aur în finala de la sol, la Campionatele Mondiale de gimnastică de la Londra. El a intrat al treilea în finală, fiind notat cu 15.700 și ocupând locul 1 din acel moment. Campion mondial în aceeași probă la ediția din 2006 a Campionatelor Mondiale, gimnastul român nu a mai putut fi depășit de concurenți. Podiumul a fost completat de campionul olimpic Zao Kai (15.675, China) și de israelianul Alexander Shatilov (15.575).

Duminică, Drăgulescu a câștigat medalia de aur în finala de la sărituri, iar Flavius Koczi a cucerit argintul. Drăgulescu a avut două sărituri reușite, cu doar un mic pas la aterizare, care i-au adus notele 16.550 și 16.600, trecând pe primul loc, de unde nu a mai fost clintit, cu o medie de 16.575.

Flavius Koczi, al doilea gimnast român din finală, a adus încă bucurie delegației României, obținând medalia de argint, cu două note mari, 16.375 și 16.300, media fiind 16.337.

Pe podium a mai urcat rusul Anton Goloțuskov (16.287), care a fost încurajat din tribune și de patronul clubului de fotbal Chelsea Londra, Roman Abramovici.

Gimnasta Ana Porgras a ocupat locul șapte în finala de la bârnă, cu nota 13.425. Porgras a avut câteva ezitări, dar nota mică a venit din cauza căderii de pe bârnă.

HCM Constanța a învins Pick Szeged

Campioana României, HCM Constanța, a reușit a doua victorie consecutivă în grupa A a Ligii Campionilor la handbal masculin, după ce a învins, sâmbătă seara, 17 octombrie, la Buzău, scor 32-30 (17-16) echipa maghiară Pick Szeged.

La fel ca în partida cu francezii de la Montpellier, handbaliștii constănțeni au început foarte slab și apatici disputa cu echipa la care evoluează și românul Valentin Ghionea.

Cu zece minute înainte de finalul primei reprize, oaspeții aveau un avantaj de cinci goluri, 15-10. Cu tactica schimbată din mers și cu o apărare agresivă, constănțenii au recuperat extraordinar și au reușit să

termine în avantaj primele 30 de minute, 17-16. Scenariul s-a repetat imediat după pauză, când jucătorii lui Zoran Kurtes au făcut legea pe teren, ajungând să conducă, în mod constant, cu trei-patru goluri avans. Maghiarii au dat semne că pot reveni pe final, însă paradele senzaționale ale lui Rudi Stănescu au păstrat toate cele două puncte pentru Constanța: 32-30.

Pentru constănțeni au marcat: Laurențiu Toma – 9 goluri, Alexandru Csepregi și Florin Nicolae – câte 4 goluri, Silviu Băiceanu, Alexandru Dimache și Marius Sadoveac – câte 3 goluri, Darko Pavlovic, Alexandru Sabou și Timuzsin Schuch – câte 2 goluri.

TVR 1

Luni 26 octombrie

6.00 Telegenial 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegenial 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.15 O dată-n viață (R) 12.00 Mieul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegenial 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Emisiune în limba maghiară 16.10 Serial. Furtună la palat 17.20 Bancomatul de pe 1. 19.00 Telegenial 20.10 Plus și minus 21.10 Serial. Anatomia lui Grey.

Marti 27 octombrie

6.00 Telegenial 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegenial 8.30 Universul credinței 10.40 Desene animate 11.00 Restaurare 12.00 Mieul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegenial 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Rom european 15.00 Kronika. Emisiune în limba maghiară 16.10 Serial. Furtună la palat 17.15 Atunci și acum 19.00 Telegenial 20.10 Film. Seducția Lui Joe Tynan 22.00 Lovitură la bancă.

Miercuri 28 octombrie

6.00 Telegenial 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegenial 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 12.00 Mieul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegenial 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Oameni ca noi 15.00 Convițeuri 16.10 Serial. Furtună la palat 17.20 Teză la Educație 19.00 Telegenial 20.10 Film. Furtuni în Africa 21.50 Film. Charlot și Fatty cafenea.

Joi 29 octombrie

6.00 Jurnalul TVR 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegenial 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.15 Cântecul amintirii...amintirile cântecului (R) 10.45 Europa ne privește 11.30 Călător pe viață (R) 12.00 Mieul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegenial 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Emisiune în limba germană 16.10 Serial. Furtună la palat 17.20 Interes general 18.00 Super Fotbal 19.00 Telegenial 20.10 În spatele ușilor deschise 21.25 Ochiul magic 22.00 Serial. Dr. House.

Vineri 30 octombrie

6.00 Jurnalul TVR 7.00 Trezirea la apel! 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.15 Garantat 100% 12.00 Leomania 13.00 Telegenial 13.45 Pur și simplu delicios 14.00 Tribuna partidelor parlamentare 14.35 Parlamentul României 15.30 MAI aproape de tine 16.10 Serial. Furtună la palat 17.15 Europa ne privește 18.00 Super Fotbal 19.00 Telegenial 20.10 O dată-n viață 22.00 Serial. Extravaganțul Raines.

Sâmbătă 31 octombrie

6.00 Pro patria 6.30 Cântecul amintirii...amintirile cântecului 7.00 Semne 7.30 Spectacolul lumii 8.00 Desene animate 9.00 Arca lui Noe 10.30 Serial. Hannah Montana 12.00 De la Est la Vest 13.00 Telegenial 13.15 Rețetă pentru silueta 13.55 Formula 1. Calificări Abu Dhabi 15.10 Ne vedem la TVR 16.30 Teleenciclopedia 17.30 Tezaur folcloric. Festivalul Național Strugurele de Aur, 2009. 19.00 Telegenial 20.10 Film. Regatul gaurilor 22.10 Film. Viața secretă a Domnului Ripley.

Duminică 1 noiembrie

6.10 Universul credinței 8.00 Desene animate 9.00 Spune-mi ce te doare 10.30 Viața satului 12.00 Agenda politică 13.00 Telegenial 13.20 Formă maximă 13.40 Film. Charlot și Fatty la cafenea 13.55 Formula 1. Marele Premiu Abu Dhabi 17.10 Supermarket de divertisment 19.00 Telegenial 20.10 Film. Comoara din spatele cărților 22.55 Serial. Serial. Battlestar Galactica.

„Supermarket de divertisment”, prezintă Dan Bittman

TVR 2

Luni 26 octombrie

6.00 Ferma (R) 7.10 Film. Peștera fermecată (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 11.00 Sat TV (R) 11.30 Telegenial 11.45 Serial. Dovadă de iubire 12.45 Descoperă români 13.30 e Forum 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Revolta clasicilor 16.30 Orașele lumii 17.10 Serial. Miracole 17.40 Serial. Berlin, Berlin 18.15 Film. Străini în țara fagăduinței 20.00 Bugetul meu 20.30 Lumea de aproape 23.30 Serial. Jekyll.

Marti 27 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri (R) 7.10 Film. Străini în țara fagăduinței (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegenial 11.00 Serial. Berlin, Berlin 11.45 Serial. Dovadă de iubire 12.45 Poate nu știai 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Revolta clasicilor 17.10 Serial. Miracole 17.40 Serial. Berlin, Berlin 18.15 Film. Străini în țara fagăduinței 20.00 D'ale lu' Mitică 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Până la capătul lumii.

Miercuri 28 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri 7.10 Film. Străini în țara fagăduinței (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegenial 11.00 Serial. Berlin, Berlin (R) 11.45 Serial. Dovadă de iubire 13.30 Zestrea românilor (R) 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 17.10 Serial. Miracole 17.40 Serial. Berlin, Berlin 18.15 Film. Străini în țara fagăduinței 20.00 Bazar 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Lucruri foarte rele.

Joi 29 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri (R) 7.10 Film. Străini în țara fagăduinței 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegenial 11.00 Serial. Berlin, Berlin (R) 11.45 Serial. Dovadă de iubire 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Împreună în Europa! 15.00 Serial. Carabinieri 16.30 Orașele lumii 17.10 Serial. Miracole 17.40 Serial. Berlin, Berlin 18.15 Film. Străini în țara fagăduinței 20.00 Imaginea succesului 20.30 Dincolo de hartă 21.00 Ora de știri 22.10 Film. O fiică încăpățănată.

Vineri 30 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri (R) 7.10 Film. Străini în țara fagăduinței (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegenial 11.00 Serial. Berlin, Berlin (R) 11.45 Serial. Dovadă de iubire 12.45 Călător prin lume (R) 13.30 Utopia 14.00 Împreună în Europa! 15.00 Polo: CSM Frigocontii Oradea-Dinamo 16.15 Baschet: Elba Timișoara-SCM CSU Craiova 18.15 Poate nu știai 19.30 Pescar hoinar 20.00 Jamie, Ministrul hranei sănătoase 20.30 Operațiuni speciale 21.00 Ora de știri 22.00 Paranormal 23.10 Film. Ingerul necesar.

Sâmbătă 31 octombrie

6.00 Serial. Dovadă de iubire(R) 7.00 ABC...De ce? 8.00 Atenție...copii 8.30 Doi care doinesc 9.00 Între cer și pământ 9.35 Liber pe contrasens 10.30 Bugetul meu (R) 11.00 Serial. Arabella se întoarce 12.35 Atenție, se cântă! 14.00 Natură și aventură 14.30 Lumea de aproape (R) 16.00 Timpul chitarelor 17.00 Serial. Serial. Ballykissangel 18.00 Rugby: Cupa României 20.00 Serial. Lege și ordine 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Plumbul din sânge: Vicii incoade 23.50 Film. Prieteni și nimic mai mult.

Mariuca si Adi Anton, realizatorii „Liber pe contrasens”

Duminică 1 noiembrie

6.00 Șansă și neșansă (R) 7.00 Natură și aventură 7.30 Zestrea românilor (R) 8.00 Motomagia 9.00 Ferma 10.30 Pescar hoinar (R) 11.00 Serial. Arabella 11.35 Hora prichindeilor 12.35 Film. Întoarcerea în grădina secretă 14.15 Poate nu știai 14.30 Jamie, Ministrul hranei sănătoase (R) 15.00 Atlas 15.35 Muzică și muzichie 17.00 Serial. Ballykissangel 18.00 Campionii 19.30 Serial. Cleopatra 2525 20.00 Serial. Eureka 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Oameni și secrete.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

26 OCTOMBRIE, LUNI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

27 OCTOMBRIE, MARTI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

28 OCTOMBRIE, MIERCURI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviul zilei (reluare) 17.55: Încheiere

29 OCTOMBRIE, JOI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviul zilei (reluare) 17.55: Încheiere

30 OCTOMBRIE, VINERI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviul zilei (reluare) 17.55: Încheiere

31 OCTOMBRIE, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Reportaje, interviuri 17.25: Stele de cinci stele – emisiune de muzică ușoară 17.55: Încheiere

1 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Emisiune ecumenică 17.00: Sinteza știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicui din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

Emisiunea radiofonică în limba română este difuzată zilnic între orele 16.00–18.00, pe undele medii cu frecvențele de 1188 kHz și 873 kHz.

Ecranul nostru

miercuri, 28 octombrie 2009 (m1 ora 13.30)
Reluare: vineri, 30 octombrie 2009 (m2 ora 9.25)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

Din cauza decesului profesorului Mihai Cozma, conținutul planuit pentru săptămâna trecută s-a amânat pentru săptămâna aceasta. Astfel, după câteva informații vă oferim un nou episod despre moștenirea macedoromânilor din Budapesta. De această dată vă vom călăuzi pe strada Váci. În a doua parte a programului vă invităm la Jaca, unde nu demult s-a desfășurat o tabără de pictare a icoanelor. Apoi veți vedea cum evoluează lucrările de renovare ale bisericii ortodoxe din localitate. Realizator: Aurel Becan

Cazare ieftină la Centrul Cultural Românesc din Jula

Liceul „N. Bălcescu”, Școala Generală și Căminul de Elevi din Jula funcționează într-o clădire impozantă. Instituția oferă cazare la nivel superior și îndeplinește și funcția de Centru Cultural Românesc pentru comunitatea românească din Ungaria.

În cadrul centrului dispunem de 5 camere de oaspeți cu câte 2 paturi și 5 camere cu câte 3 paturi. Acestea pot fi închiriate pe parcursul întregului an. Fiecare cameră are baie separată și un mic balcon.

Prețuri:

În camerele de cămin:
2.740 ft/persoană/noapte (pentru 1 – 2 noapte)
2.500 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

În camerele pensiunii:
3.200 ft/persoană/noapte (pentru 1 – 2 noapte)
3.000 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

Contacte:

e-mail: romiskgyula@freemail.sulinet.hu
telefon: +36/30-692-7359

Casă de vânzare în apropierea Băilor Cetății din Jula (foarte urgent). Casă coproprietate cu apartament duplex (100+50 m2). Preț: 17 Mft. Telefon: +36/30-454-5067. Adresa: Jula, str. Klapka Gy. 5/A ap.2. (Limba de comunicare este maghiara)

Vând teren de casă (630 mp) în apropierea Băilor Cetății din Jula, strada Fehérlő nr. 3. Detalii la telefon: +36-30/264-1335.

Editarea a 8 pagini din acest săptămânal sunt finanțate de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

*

E hetilap 8 oldalának megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja.

Luni, 12 septembrie, la cinematograful Urânia din Budapesta a avut loc deschiderea festivă a celei de a IV-a ediții a Săptămânii filmului românesc. Cum a subliniat și *Bakos Edit*, directorul cinematografului gazdă, în fiecare an acțiunea s-a desfășurat pe o tematică anume. Anul acesta acțiunea a fost circumscrisă aniversării a 20 de ani de la evenimentele din decembrie 1989, sub genericul „Sens schimbat – anul 20”.

Institutul Cultural Român a invitat cu acest prilej la o masă rotundă cu dezbateră „Radio Europa Liberă și căderea zidurilor” vocile de aur ale emisiunii în limba română: *Nicolae Constantin Munteanu*, *Liviu Tofan*, *Emil Hurezeanu*, precum și pe *Kasza László* din departamentul ungar al postului REL și tânăra cercetătoare *Ioana Macrea Toma*, de la New Europe College din București.

Radio Europa Liberă a fost nu numai un post de radio, dar și o organizație finanțată de Congresul Statelor Unite, care a luat ființă la 15 martie 1949, la New York, într-un moment în care Europa era scindată și înlănțuită de comunism. Sediul principal a fost stabilit la München, iar prima emisiune a fost transmisă către Cehoslovacia la 4 iulie 1950. Emisiunile în limba română au fost difuzate din 1951 până în august 2008.

Emisiunile transmise pe calea undelor în țările Europei de Est făceau parte dintr-o campanie de război psihologic, din spatele Cortinei de Fier, dar erau totodată „o gură de oxigen pentru popoarele care visau la libertate după 1948, în acea parte a Europei care rămase de una singură”.

După cum a mărturisit *Liviu Tofan*, redactor la REL timp de 20 de ani, știau că sunt ascultați și

asteptați cu știri în România, dar numai după 1990 au realizat cât de important era mesajul transmis de acolo, din Occident.

Departamentul românesc era cel mai ascultat și cel mai eficient cu toate că numărul de emisii și redactori era mai mic în comparație cu celelalte departamente. Cu ușoară ironie, *Liviu Tofan* a adăugat că meritul nu le aparținea numai celor din redacția emisiunii, dar, din păcate, și lui Ceaușescu.

Așa cum rezultă din unele documente aflate în arhiva REL, pe care tânăra cercetătoare le-a studiat la Budapesta, americanii nu înțelegeau de ce emisiunea în limba română era mai ascultată decât celelalte, deși era și cea mai bruiată.

Nicolae Constantin Munteanu și-a amintit de situația paradoxală creată după cutremurul din 1977, când români din Cluj trimiteau mesaje rudelor din București și din Occident, prin intermediul Europei Libere. Vestea despre cutremurul de pământ din România fusese receptată din Colorado și transmisă pe postul REL la doar câteva minute după producerea acestuia, în timp ce postul de radio național nu a transmis decât a doua zi dimineața la ora 6.

Astfel, acest post de radio nu era numai o fereastră spre lume, dar și

una deschisă în interiorul ei. În cadrul dezbaterii s-a mai arătat și faptul că între departamentul românesc și celelalte departamente erau diferențe și pentru că erau diferențe și între țările pe care le reprezentau. Dacă odată cu Perestroica lansată de *Gorbaciov* în 1985, în Ungaria încep să se simtă unele schimbări, România rămâne izolată și închisă, tot mai încrâncenată în dictatura ceaușistă.

Kasza László putea veni la Budapesta pentru a face corespondență, din 1988 fiind chiar ziarist acreditat, în timp ce redactorii români au precizat că nici după 22 decembrie 1989 nu aveau siguranța să se întoarcă în România. Între redacția românească de la München și ascultătorii din țară s-a creat o relație între care se interpunea poliția secretă. Regimul ceaușist considera

și trata Radio Europa Liberă ca pe un dușman, împotriva căruia a și acționat cu metode teroriste. După 1989 s-a putut demonstra că atentatul care a avut loc la sediul din München și care a pricinuit pagube materiale în valoare de 4 milioane de dolari, a fost organizat de serviciul românesc de securitate. De asemenea, 4 dintre foștii directori ai departamentului românesc au murit în condiții stranie, iar 2 dintre redactori au fost înjunghiați. Numai o parte din aceste acte criminale au putut fi dovedite odată cu accesul la arhiva Securității. Multe din dosare sunt incomplete, iar informațiile cifrate.

Doamna director *Brîndușa Armanca* a amintit că exista un principiu profesional al redacției: „Nu vorbim despre riscurile noastre, ascultătorii sunt în mai mare pericol decât noi”. Conducerea americană a postului de radio primea amenințări în limba arabă, în mod ciudat acestea au încetat la 25 decembrie 1989. Doamna director a mai subliniat că redactorii emisiunii Europa Liberă au reprezentat și reprezintă și astăzi un standard jurnalistic, care în presa românească de astăzi, din păcate, nu are preponderență.

Referindu-se la „Sens schimbat – anul 20” ales pentru acest an, a subliniat că nu are nimic misterios, ci mai degrabă o ambiguitate subtilă: încotro ne îndreptăm?!

În ceea ce privește filmele alese pentru ediția din acest an, *Brîndușa Armanca* a precizat că sunt făcute de regizori tineri, din bugete mici, dar apreciate și premiate la concursuri internaționale: „Acești tineri regizori privesc către acest

sens schimbat cu un ochi proaspăt, iar cei 20 de ani scurși din 1989 sunt priviți detașat, uneori ironic, dar cu un limbaj cinematografic încântător”.

Brîndușa Armanca a mai amintit publicului prezent în somptuoasa sală a cinematografului Urânia, că în urmă cu doar câteva zile, premiul Nobel pentru literatură a fost acordat scriitoarei germane, *Herta Müller* originară din Banat, ale cărei opere „vorbesc despre o Românie în teroare”. Scriitoarea fiind cunoscută de români prin intermediul Europei Libere, numai după 1987, când a fost nevoită să părăsească țara.

Săptămâna filmului românesc la Budapesta, organizată în colaborare cu Ministerul Educației și Culturii din Ungaria, a debutat cu filmul documentar „Război pe calea undelor” în regia lui *Alecu Solomon*, care prezintă activitatea și riscurile asumate de cei care au lucrat în legendara redacție.

În perioada 12–18 octombrie la cinematograful Urânia au fost derulate filme care recompun România tranziției: „Polițist adjectiv” de *Corneliu Porumboiu*, „Schimb valutar” de *Nicolae Mărgineanu*, „Boogie” de *Radu Muntean*, „Îngerul necesar” de *Gheorghe Preda* sau „Weekend cu mama” de *Stere Gulea*, precum și parabole cinematografice sau cu subiect istoric și mai multe coproducții.

Filmele românești proiectate la Budapesta vor putea fi vizionate și de publicul din Seghedin la cinematograful Grand Cafe, începând cu 24 octombrie.

Gabriela Enea Elekes

